

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 795/2016-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. júna 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Lajosa Mészároša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKČIA], zastúpeného advokátskou kanceláriou TIMAR & partners, s. r. o., Štúrova 42, Šaľa, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Eva Timár Myjavcová, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tost 19/2016 a jeho uznesením z 25. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDAKČIA] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 795/2016-14 z 27. októbra 2016 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKČIA]

██████████ (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tost 19/2016 a jeho uznesením z 25. mája 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

1.1 Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podaní z 9. januára 2017 a najvyšší súd vo vyjadrení zo 14. decembra 2016 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 19/2016 z 25. mája 2016 bol sťažovateľ vzatý do väzby, pričom súčasne mu nebol uložený dohľad probačného a mediačného úradníka.

2.1 Podľa názoru sťažovateľa týmito rozhodnutiami a konaním, ktoré im predchádzalo, došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu prostredníctvom obhajcu, ako aj na kontradiktórnosť konania a na rovnosť zbraní.

2.2 Najpodstatnejším porušením práv podľa sťažovateľa je skutočnosť, že špecializovaný súd a následne aj najvyšší súd nesprávne postupovali, keď uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016 nedoručili jeho obhajcovi ██████████ (ďalej len „obhajca“), a to pred tým, než najvyšší súd rozhodol o sťažnosti podanej sťažovateľom hneď po vyhlásení uznesenia špecializovaného súdu priamo do zápisnice o výsluchu, hoci obhajca sa na výsluchu nezúčastnil a nebol prítomný ani pri vyhlásení a ústnom odôvodnení uznesenia špecializovaného súdu.

2.3 Sťažovateľ poukázal na to, že osoba obvinená v trestnom konaní má základné právo obhajovať sa sama alebo prostredníctvom obhajcu. Keďže vzatie do väzby je obmedzením osobnej slobody, je na mieste, aby mohol obvinený podať proti takémuto rozhodnutiu riadny opravný prostriedok. Toto právo znamená oprávnenie vyjadriť sa k jednotlivým nesprávnym postupom a k posúdeniu dôvodného podozrenia vo vzťahu k vznesenému obvineniu a väzobným dôvodom. Právo podať sťažnosť ako riadny opravný prostriedok zahŕňa v sebe aj právo predmetnú sťažnosť odôvodniť, a to prostredníctvom práva znalej osoby (obhajcu). Ide o základné právo obvineného v trestnom konaní.

2.4 V danej veci sa výsluch sťažovateľa realizoval na špecializovanom súde 4. mája 2016, avšak obhajca sa výsluchu nezúčastnil, ale doručil špecializovanému súdu písomné vyjadrenie k návrhu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) na vzatie sťažovateľa do väzby, ktoré bolo v rámci výsluchu sťažovateľa sudcom prečítané. Po výsluchu sťažovateľa a ďalších obvinených sudca rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby, pričom súčasťou zápisnice o výsluchu je len samotný výrok, nie teda aj odôvodnenie a ostatné náležitosti.

2.5 Sťažovateľ podal do zápisnice proti uzneseniu sťažnosť. Následne špecializovaný súd, ale ani najvyšší súd písomné vyhotovenie uznesenia špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016 obhajcovi nedoručili, čo vyplýva z úpravy trestnej kancelárie, v ktorej absentuje v rámci pokynu na doručenie uznesenia identifikácia obhajcu sťažovateľa. Obhajca sa následne prostredníctvom mailovej komunikácie snažil zabezpečiť doručenie uznesenia, a to od 26. mája 2016. Uznesenie mu bolo zaslané najprv mailom 26. mája 2016 a potom poštou 30. mája 2016, hoci najvyšší súd rozhodol o sťažnosti podanej sťažovateľom proti vzatiu do väzby už 25. mája 2016.

2.6 Podľa sťažovateľa z uvedeného vyplýva, že uznesenie špecializovaného súdu bolo obhajcovi doručené až po tom, čo najvyšší súd o sťažnosti rozhodol, a preto obhajca nemal možnosť sťažnosť riadne odôvodniť.

2.7 Sťažovateľ poukázal ďalej na to, že súčasťou práva na spravodlivý proces je neodmysliteľne aj dodržanie zásady kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní. Práve

nedodržanie týchto zásad vytvára nerovný stav, keď jedna procesná strana nemá možnosť predložiť svoje stanoviská a argumenty k tvrdeniam tej druhej.

2.8 Uvedený nesprávny postup je podľa sťažovateľa zvýraznený aj tým, že obhajcovi nebolo doručené ani uznesenie o vznesení obvinenia proti sťažovateľovi, pritom v zmysle § 71 ods. 1 Trestného poriadku je pre vzatie do väzby podstatné aj skúmanie existencie dôvodného podozrenia, že skutok spáchal obvinený, že skutok je trestným činom a že sa skutok stal. Keďže uznesenie o vznesení obvinenia nebolo obhajcovi doručené, nemal možnosť dôvodiť ani týmito skutočnosťami.

2.9 Sťažovateľ poukazuje na stanoviská ústavného súdu v obdobných veciach (III. ÚS 101/2013, IV. ÚS 541/2013, II. ÚS 266/2013), v ktorých sa konštatovalo, že rozhodovanie o väzbe musí byť urýchlené v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru. Trestný poriadok neukladá sudcovi pre prípravné konanie povinnosť pred predložením spisu nadriadenému súdu vyčkať na doručenie písomného vyhotovenia uznesenia o vzatí obvineného do väzby pre účely umožnenia obvinenému alebo jeho obhajcovi doplniť dôvody podanej sťažnosti, pokiaľ takéto uznesenie bolo obvinenému a jeho obhajcovi riadne oznámené v ich prítomnosti a obvinený využil právo podať sťažnosť priamo do zápisnice o výsluchu. Z hľadiska práva obvineného predložiť argumenty proti väzbe nie je významné, či obvinený využije právo podať sťažnosť bezprostredne po vyhlásení uznesenia, alebo si ponechá pre svoje rozhodnutie zákonnú lehotu. V kontexte sťažnosti nie je pre posúdenie zachovania práva podľa čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru rozhodujúca schopnosť obvineného podanú sťažnosť súčasne aj odôvodniť, ale podstatné je, či procesný postup súdu umožňoval obvinenému tak urobiť za pomoci jeho obhajcu. Obvinenému nachádzajúcemu sa vo väzbe musí byť zabezpečené plné využitie práva na obhajobu prostredníctvom obhajcu a toto právo nemôže byť eliminované právom rozhodnúť o väzbe urýchlene a prednostne tak, že sa obvinenému neumožní reagovať na uznesenie o vzatí do väzby a prostredníctvom obhajcu predostrieť sťažnostnému súdu právnu argumentáciu.

2.10 Vychádzajúc z premís už uvedených rozhodnutí ústavného súdu, je podľa sťažovateľa zrejmé, že podstatné je, či bolo uznesenie o vzatí do väzby oznámené (vyhlásené) za prítomnosti obvineného a jeho obhajcu, teda či mal obhajca možnosť počuť

(aj keď len stručné) odôvodnenie rozhodnutia o vzatí obvineného do väzby tak, aby mohol na takéto odôvodnenie reagovať v sťažnosti aj bez doručenia písomne vyhotoveného rozhodnutia.

3. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25.05.2016, sp. zn. 6 Tost 19/2016 boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 2, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25.05.2016, sp. zn. 6 Tost 19/2016 sa zrušuje.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 360,36 €, ktoré je povinný Najvyšší súd SR zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

4. Z prípisu predsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 3/2016-81 zo 14. decembra 2016, doručeného ústavnému súdu 22. decembra 2016, vyplýva, že odkazuje na vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu, ktoré zároveň pripája.

Z vyjadrenia predsedu senátu najvyššieho súdu z 3. decembra 2016 vyplýva, že najvyšší súd sa dôsledne riadil § 192 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí obvineného do väzby rozhodne nadriadený súd do piatich pracovných dní od predloženia veci. Vec napadla najvyššiemu súdu 19. mája 2016 a senát rozhodol 25. mája 2016, teda na štvrtý pracovný deň. Nedodržanie tejto zákonnej lehoty by nepochybne zakladalo dôvod na podanie ústavnej sťažnosti.

Senát rozhodoval o všetkých podaných sťažnostiach, hoci niektoré neboli odôvodnené. Jeden obhajca nepoznal písomné dôvody napadnutého uznesenia. Obvinení boli s dôvodmi oboznámení. Prieskumná činnosť najvyššieho súdu vychádzala okrem námietok uvedených v písomne vypracovaných sťažnostiach najmä z celého predloženého spisového materiálu, teda aj zo skutočností, ktoré neboli uvádzané v dôvodoch sťažností.

Takýto postup vyplýva aj z § 79 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého súd má povinnosť z vlastnej iniciatívy skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili, a preto boli zaručené všetky práva sťažovateľa (a ostatných obvinených) na rozsiahle a dôsledné preskúmanie existencie dôvodov väzby, a to v miere podstatne širšej, než ako keby sa vychádzalo len z dôvodov uvedených v sťažnosti.

Sťažovateľ neuviedol žiadne nové skutočnosti ani v ďalších podaniach, o ktorých opätovne rozhodoval špecializovaný súd a najvyšší súd (uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 z 19. júla 2016 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 29/2016 zo 17. augusta 2016, ako aj uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 z 9. novembra 2016 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 40/2016 z 22. novembra 2016). Všeobecné súdy boli pri týchto ďalších rozhodnutiach oboznámené aj s námietkou sťažovateľa, že pôvodné rozhodnutie o väzbe (ktoré je teraz predmetom konania na ústavnom súde) nebolo doručené jeho obhajcovi.

Podľa názoru senátu najvyššieho súdu rozhodnutím v zákonnej päťdňovej lehote bez doručenia písomne vyhotoveného uznesenia obhajcovi vzhľadom na rozsah širokej prieskumnej činnosti pred konečným rozhodnutím o sťažnosti, a teda o reálnej existencii väzobných dôvodov, neboli práva sťažovateľa porušené. Treba tiež zdôrazniť, že senát najvyššieho súdu musel rozhodnúť v zákonom predpísanej päťdňovej lehote, čo je hlavne pri skupinových veciach veľmi ťažko realizovateľné. Nie je známe, že by ústavný súd vyslovil nesúlad § 192 ods. 3 Trestného poriadku (tu uvedenej krátkej päťdňovej lehoty) s ústavou, resp. s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Je potrebné, aby ústavný súd tiež zaujal stanovisko, aký procesnoprávny dopad by malo prípadné zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 19/2016 z 25. mája 2016 na ďalšie súvisiace rozhodnutia o existencii dôvodov väzby u sťažovateľa, keďže tieto ďalšie rozhodnutia nepochybne legalizujú väzbu sťažovateľa v obdobiach po ich právoplatnosti.

5. Z repliky právnej zástupkyne sťažovateľa z 9. januára 2017, doručenej ústavnému súdu 16. januára 2017, ktorou reaguje na vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu, vyplýva, že najvyšší súd vlastne potvrdil, že obhajcovi sťažovateľa zápisnica o výsluchu

sťažovateľa obsahujúca text celého uznesenia o vzatí do väzby, ako ani samotné uznesenie o vzatí do väzby neboli vôbec doručené.

Sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého prieskumná povinnosť súdu pri rozhodovaní o väzbe sama osebe konvaliduje porušenie jeho ústavných práv. Právo podať sťažnosť nemožno vnímať iba cez prizor formalistického výkladu práva sťažnosť zahlásiť, ale je nutné ho vnímať ako právo vyjadriť sa k jednotlivým nesprávnym postupom a posúdeniu dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu uvedeného v obvinení a väzobným dôvodom. Právo podať sťažnosť teda zahŕňa aj právo sťažnosť odôvodniť, keďže odôvodnenie je právom vyjadrený vlastný pohľad na správnosť prvostupňového rozhodnutia o vzatí do väzby, pričom toto právo odôvodniť sťažnosť prostredníctvom osoby znalej práva (obhajcu) je základným právom obvineného v trestnom konaní.

Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní. Práve nedodržanie týchto zásad vytvára nerovný stav, keď jedna procesná strana nemá možnosť predložiť svoje stanoviská a argumenty. V danom prípade špecializovaný súd uznesenie o vzatí do väzby prokurátorovi doručil, ale obhajcovi sťažovateľa už nie. Prokurátor mal možnosť v rámci vlastnej zhlásenej sťažnosti túto riadne odôvodniť ako osoba právne znalá, avšak obhajca sťažovateľa (ktorému bolo uznesenie o vzatí do väzby doručené až po rozhodnutí najvyššieho súdu) takúto možnosť nedostal. Bola tým porušená zásada kontradiktórnosti konania, ako aj rovnosti zbraní.

Je zrejmé, že v prípade sťažovateľa ide o kolíziu dvoch zložiek práva na spravodlivé súdne konanie pri rozhodovaní o väzbe, a to práva obvineného na obhajobu obhajcom v súvislosti s odôvodnením sťažnosti prostredníctvom obhajcu a jeho práva na urýchlené rozhodnutie o väzbe. Uvedeným právam sťažovateľa zodpovedá povinnosť všeobecných súdov poskytnúť priestor obhajobe a zároveň konať a rozhodovať o väzbe urýchlene. Obvinenému nachádzajúcemu sa vo väzbe musí byť zabezpečené plné využitie práva na obhajobu prostredníctvom obhajcu, pričom toto právo nemôže byť eliminované povinnosťou rozhodnúť o väzbe urýchlene a prednostne tak, že obvinenému nebude umožnené reagovať na uznesenie o vzatí do väzby a prostredníctvom obhajcu predostrieť sťažnostnému súdu právnu argumentáciu.

Sťažovateľ sa nestotožňuje ani s názorom predsedu senátu najvyššieho súdu, podľa ktorého následné (neskoršie) uznesenia o ponechaní sťažovateľa vo väzbe majú v danom prípade nepochybne legalizovať väzbu. Trestný poriadok nepozná rozhodovanie o väzbe so spätnou účinnosťou. Nedodržanie lehoty väzby má za následok prepustenie obvineného z väzby. Ak teda lehota väzby má narušenú kontinuitu vo svojej jednote a trvaní, nemôže byť konvalidovaná iným rozhodnutím o väzbe a už vôbec nie so spätným účinkom.

III.

6. Z vyjadrenia obhajcu k návrhu prokurátora na vzatie sťažovateľa do väzby zo 4. mája 2016 vyplýva *inter alia*, že sa obhajca vzhľadom na zdravotný stav nezúčastní výsluchu sťažovateľa a predkladá k návrhu prokurátora na vzatie do väzby písomné stanovisko, ktoré žiada oznámiť v rámci výsluchu sťažovateľa.

7. Zo zápisnice z výsluchu špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016 vyplýva *inter alia*, že obhajca sťažovateľa nebol na výsluchu prítomný, hoci bol o ňom upovedomený e-mailom, ako aj telefonicky, ako to vyplýva z úradného záznamu zo 4. mája 2016. Po tom, čo bol osobne prítomný sťažovateľ vypočutý, sudca oznámil vyjadrenie jeho obhajcu zo 4. mája 2016. Po vyhlásení uznesenia sudca vyhlásené uznesenie odôvodnil a prítomné procesné strany poučil o práve podať opravný prostriedok. Následne sťažovateľ prehlásil, že podáva sťažnosť a že o vzatí do väzby žiada upovedomiť manželku. Napokon sudca uviedol, že obhajcovia obvinených majú po doručení uznesenia právo odôvodniť sťažnosti obvinených.

8. Z uznesenia špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016 vyplýva, že ním bol (popri iných obvinených) sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku s tým, že dohľad probačného a mediačného úradníka sa neukladá.

9. Z referátu sudcu pre prípravné konanie špecializovaného súdu zo 6. mája 2016 vyplýva zoznam obvinených a obhajcov, ktorým sa má uznesenie o väzbe doručiť. V tomto zozname osoba obhajcu sťažovateľa nie je uvedená.

10. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 19/2016 z 25. mája 2016 vyplýva, že ním bola zamietnutá (okrem iného aj) sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016. Podľa konštatovania najvyššieho súdu sťažovateľ podal priamo do zápisnice špecializovaného súdu sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného súdu hneď po vyhlásení uznesenia, avšak túto neodôvodnil.

11. Z e-mailu špecializovaného súdu z 5. mája 2016 adresovaného obhajcovi sťažovateľa vyplýva, že v prílohe sa mu zasiela zápisnica z výsluchu zo 4. mája 2016.

12. Z e-mailu obhajcu sťažovateľa z 26. mája 2016 adresovaného špecializovanému súdu vyplýva, že žiada o informáciu, kedy mu bude doručené uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 zo 4. mája 2016, keďže toto potrebuje na odôvodnenie zahlásenej sťažnosti proti vzatiu sťažovateľa do väzby.

13. Z e-mailu obhajcu sťažovateľa z 26. mája 2016 adresovaného špecializovanému súdu vyplýva, že *„zápisnicu mám ale uznesenie som poštou nedostal pozrite to prosím kedy ste mi posielali uznesenie poštou lebo mi neprišlo a na akú adresu“*.

14. Z e-mailu špecializovaného súdu z 26. mája 2016 adresovaného obhajcovi sťažovateľa vyplýva: *„Ok pán doktor, posielam I. triedou.“*

15. Z kópie doručenky vyplýva, že listovú zásielku zo špecializovaného súdu prevzal obhajca sťažovateľa 30. mája 2016.

16. Z e-mailu obhajcu sťažovateľa z 31. mája 2016 adresovaného špecializovanému súdu vyplýva: *„... včera mi bolo doručené predmetné uznesenie. Vzhľadom na to, že som zistil, že medzičasom konkrétne dňa 26.05.2016 rozhodol o sťažnostiach aj NS SR Vás chcem požiadať o informáciu, či bolo realizované doručenie predmetného uznesenia mojej osobe ako obhajcovi obv. [REDAKOVANÉ] pred 26.05.2016 a ak áno aký bol problém v doručovaní, že mi predmetné uznesenie nebolo doručené. Uvedené potrebujem z dôvodu ustálenia dôvodu pre podanie ústavnej sťažnosti.“*

17. Z e-mailu špecializovaného súdu z 31. mája 2016 adresovaného obhajcovi sťažovateľa vyplýva, že spis z najvyššieho súdu zatiaľ nebol vrátený a hneď po tom, ako sa tak stane, bude predmetné uznesenie doručené.

18. Z e-mailu špecializovaného súdu zo 14. júna 2016 (podpísaného sudcom pre prípravné konanie) adresovaného obhajcovi sťažovateľa vyplýva: „*Po nazretí do spisového materiálu uvádzame, že uznesenie sudcu pre prípravné konanie Vám bolo zaslané dňa 26. mája 2016. Je pravdou, že Vaše meno nebolo uvedené v rozdeľovníku pre doručenie uznesenia sudcu pre prípravné konanie sp. zn. 3Tp/7/2016 zo dňa 6. mája 2016, čo sa stalo opomenutím asistentky súdu. Z toho dôvodu Vám uznesenie o vzatí do väzby obvineného [REDAKOVANÉ] sp. zn. 3Tp/7/2016 zo dňa 4. mája 2016 bolo doručené 26. mája 2016 a podľa pripojenej doručenky ste toto uznesenie prevzali dňa 30. mája 2016. JUDr. Roman Púchovský – sudca pre prípravné konanie.*“

19. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 29/2016 zo 17. augusta 2016, ktoré predložil ústavnému súdu predseda senátu najvyššieho súdu, vyplýva, že ním bola zamietnutá (*inter alia*) aj sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 z 19. júla 2016 o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

20. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 40/2016 z 22. novembra 2016, ktoré predložil ústavnému súdu predseda senátu najvyššieho súdu, vyplýva, že ním bolo zrušené uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. 3 Tp 7/2016 z 9. novembra 2016 o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, pričom najvyšší súd sám žiadosť sťažovateľa zamietol.

IV.

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

22. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom: zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu alebo ak je to dôvodne považované za potrebné, za účelom zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V.

23. Sťažovateľ je presvedčený, že došlo k porušeniu jeho práva obhajovať sa v konaní o väzbe prostredníctvom obhajcu, keďže jeho obhajcovi nebolo doručené uznesenie špecializovaného súdu o vzatí sťažovateľa do väzby, v dôsledku čoho obhajca

nemohol využiť právo písomne odôvodniť sťažnosť proti vzatiu do väzby a kvalifikovane tak brojiť proti argumentácii špecializovaného súdu. Tento nezákonný postup špecializovaného súdu nenapravil ani najvyšší súd rozhodujúci o riadnom opravnom prostriedku.

24. Najvyšší súd zastáva názor, že k porušeniu označených práv sťažovateľa nedošlo, keďže bolo zákonnou povinnosťou najvyššieho súdu prihliadať na všetky významné okolnosti vyplývajúce zo spisu, ktoré by mohli mať vplyv na dôvodnosť väzby sťažovateľa. Najvyšší súd pritom musel dodržať zákonnú lehotu piatich pracovných dní na rozhodnutie vo veci.

25. Podľa § 179 ods. 1 Trestného poriadku uznesenie treba oznámiť osobe, ktorej sa priamo dotýka, ako aj osobe, ktorá naň dala svojím návrhom podnet; uznesenie súdu sa oznámi aj prokurátorovi. Oznámenie sa robí buď vyhlásením uznesenia v prítomnosti toho, komu treba uznesenie oznámiť, alebo doručením rovnopisu uznesenia.

Podľa § 179 ods. 3 Trestného poriadku ak sa však oznamuje obvinenému, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, uznesenie, proti ktorému môže podať sťažnosť, treba ho oznámiť obvinenému, jeho obhajcovi a zákonnému zástupcovi. Ak je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave, treba uznesenie, proti ktorému je prípustná sťažnosť, oznámiť obvinenému a jeho obhajcovi aj vtedy, ak obvinený nemá obmedzenú spôsobilosť na právne úkony.

26. Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 sa nevzťahuje na konanie o rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

26.1 Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania

o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013).

26.2 Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 266/2013).

26.3 V prípade, ak prichádza do úvahy paralelná aplikácia viacerých zložiek práva na spravodlivé súdne konanie, je povinnosťou všeobecných súdov postupovať tak, aby sa poskytla ochrana všetkým do úvahy prichádzajúcim zložkám. Z ústavnoprávneho hľadiska je totiž neakceptovateľné, aby niektorá zo zložiek práva na spravodlivé súdne konanie bola uprednostnená do tej miery, že tým dôjde k praktickému eliminovaniu inej zložky (II. ÚS 76/2011).

27. Zo skutkového hľadiska treba predovšetkým konštatovať, že medzi účastníkmi konania sa javí ako nesporné, že obhajca sťažovateľa 4. mája 2016 nebol pri vyhlásení uznesenia špecializovaného súdu o vzatí sťažovateľa do väzby prítomný, pretože svoju neúčast' ospravedlnil a stanovisko k návrhu prokurátora na vzatie sťažovateľa do väzby predložil písomne. Rovnako je nesporné, že hoci zo zápisnice z výsluchu špecializovaného súdu zo 4. mája 2016 vyplýva oznámenie sudcu, že obhajcovia obvinených majú po doručení uznesenia právo odôvodniť sťažnosti obvinených, písomné vyhotovenie uznesenia bolo obhajcovi sťažovateľa doručené po jeho urgencii až 30. mája 2016, teda už po rozhodnutí najvyššieho súdu o podanej sťažnosti. Napokon ako podstatná sa javí aj ďalšia nesporná skutočnosť, podľa ktorej sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu o vzatí do väzby priamo do zápisnice z výsluchu zo 4. mája 2016 nebola v čase rozhodovania najvyššieho súdu (25. mája 2016) doplnená uvedením jej dôvodov.

27.1 Prerokovávaná vec je špecifická tým, že v hre boli viaceré ústavné práva sťažovateľa, pričom vzhľadom na špecifikum prejednávanej veci nebolo podľa súdov možné zachovať plné garancie všetkých ústavných práv sťažovateľa, ktoré boli v hre – práva na obhajobu na jednej strane a práv na urýchlené rozhodovanie vo väzobných veciach na strane druhej.

27.2 K týmto atribútom však z pohľadu ústavného súdu pristupuje nezanedbateľná skutočnosť, že po napadnutom uznesení bolo vo veci sťažovateľa opakovane rozhodované o väzbe a sťažovateľ mal opätovne možnosť uplatniť všetky svoje ústavné práva pred príslušným súdom rozhodujúcim o jeho väzbe. Ústavný súd už v obdobnej veci v uznesení sp. zn. II. ÚS 655/2015 uviedol: „Dôležitým faktorom v prístupe k výkladu... Trestného poriadku v spojitosti s vývojom sťažovateľovej veci je vydanie medzitýmnych rozhodnutí o väzbe v období od rozhodovania ústavného súdu... do vydania napadnutého uznesenia... Najvyšší súd v napadnutom uznesení správne poukázal, že nie je možné porušiť kontinuitu celého trestného konania v sťažovateľovej veci, pričom nezohľadnenie vývoja trestného konania a skutočnosti, že trestné konanie v sťažovateľovej veci sa posunulo do vyššej fázy... kde príslušný trestný súd rozhodol o väzbe sťažovateľa, by spôsobilo právny chaos a stav právnej neistoty.“ Inak povedané, jednak ústavný súd pri zaoberaní sa sťažnosťou pre namietané porušenie ústavných práv vo väzobných veciach, ako i následne všeobecné súdy pri prerokovávaní väzobných vecí zohľadňujú i princíp právnej istoty a posudzujú každý prípad jednotlivo s ohľadom na všetky ústavné práva sťažovateľa, ktoré sú v hre.

27.3 Ústavný súd tak vzhľadom na právny a skutkový stav sťažovateľovej veci v čase prerokovania tohto nálezu, ale aj vzhľadom na rozhodnutia súdov o väzbe sťažovateľa vydané po napadnutom uznesení a prijatí sťažnosti na ďalšie konanie pred ústavným súdom, kde sťažovateľ mohol opätovne hájiť svoje práva v súvislosti s jeho väzbou, uvádza, že hoci najvyšší súd v postupe pri vydávaní napadnutého uznesenia nezabezpečil plný výkon práva sťažovateľa na obhajobu prostredníctvom obhajcu a práva na kontradiktórnosť konania (resp. rovnosť zbraní), tak z pohľadu ústavného súdu postupoval v záujme ochrany práva sťažovateľa na urýchlené rozhodovanie vo väzobnej veci, čím zároveň boli ochránené garancie vyplývajúce z práva sťažovateľa na osobnú slobodu. Pri strete/konflikte týchto práv vzhľadom na skutkový stav sťažovateľovej veci

ústavný súd hodnotí postup najvyššieho súdu (aj napadnuté uznesenie) ako síce plne nerešpektujúci zákonné ustanovenia Trestného poriadku, ale zároveň ako ústavne hraničný, a nie porušujúci označené ústavné práva sťažovateľa.

27.4 Ústavný súd pri tomto konštatovaní zohľadnil aj tieto právne skutočnosti: (i) skutočnosť, že najvyšší súd po vydaní napadnutého uznesenia následne opätovne rozhodoval o väzbe sťažovateľa a pri tomto rozhodovaní zohľadnil aj sťažovateľom tu namietané pochybenie spočívajúce v nedoručení uznesenia o vzatí obvineného do väzby jeho obhajcovi; (ii) skutočnosť, že aj v okolnostiach danej veci, keď bol sťažovateľ kvalifikovane právne zastúpený advokátom, pri uplatnení zásady „vigilantibus iura scripta sunt“ nemuselo dôjsť k namietaným pochybeniam (napr. ak by došlo k nahliadnutiu do spisu, ku kontaktovaniu sa so svojím klientom a pod.); ako aj (iii) tú skutočnosť, že prípadné rozhodnutie ústavného súdu o porušení označených práv sťažovateľa a zrušenie napadnutého uznesenia by vzhľadom na rozhodnutia súdov o väzbe sťažovateľa vydané po napadnutom uznesení a prijatí sťažnosti na ďalšie konanie pred ústavným súdom atakovalo princíp právnej istoty, uviedlo by sťažovateľa do stavu právnej neistoty a generovalo právny chaos v rozhodovaní súdov o väzbe sťažovateľa.

27.5 Ústavný súd však dôrazne pripomína, že vo všeobecnosti (teda nie v špecifickom prípade sťažovateľa) právo obvineného na urýchlené rozhodnutie o väzbe v spojitosti s povinnosťou všeobecného súdu konať o väzbe urýchlene nemôže z ústavnoprávneho hľadiska bez ďalšieho znamenať, že zároveň dôjde k praktickému eliminovaniu práva obvineného obhajovať sa v druhostupňovom konaní o väzbe s pomocou obhajcu. Ústavný súd nerozhodol o porušení označených práv sťažovateľa na obhajobu a kontradiktórnosť konania len (i) vzhľadom na výnimočnú a špecifickú právnu situáciu v sťažovateľovej veci spočívajúcu (ako už ústavný súd obsiahlo artikuloval) v najvyššom súdom poskytnutej ochrane práva na urýchlené rozhodovanie vo väzobnej veci napadnutým uznesením, (ii) ďalej vzhľadom na následné rozhodnutia všeobecných súdov o väzbe sťažovateľa, v ktorých najvyšší súd zohľadnil predchádzajúce (tu pred ústavným súdom sťažovateľom namietané) pochybenie a sťažovateľ mal možnosť v identickej skutkovej a právnej situácii (rozhodovanie o väzbe) obhajovať svoje práva a uplatniť svoje právo

na obhajobu, (iii) ako aj vzhľadom na zachovanie princípu právnej istoty v sťažovateľovej právnej veci pri pohľade na ňu v jej komplexnosti.

28. Na základe uvedených záverov ústavný súd rozhodol o nevyhovení sťažnosti sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2018